

KESKI-SUOMEN YHTEISTOIMINTAMALLI:
Sosiaalihuollon laajan väestöpohjan
erityispalveluiden tuotannon organisointi

Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän maalaiskunta
Saarijärven seutu

GeroCenter
Jyväskylän Seudun Päihdepalvelusäätiö
Keski-Suomen Vammaispalvelusäätiö
Työvalmennussäätiö Tekevä

Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Jyväskylän yliopisto
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Stakes, Jyväskylän alueyksikkö

1 TAUSTA

- 1.1 LÄHTÖTILANNE SOSIAALIHUOLLON ERITYISPALVELUIDEN OSALTA
- 1.2 LÄHTÖTILANNE KESKI-SUOMEN OSALTA

2 PERUSTELUT HANKKEELLE

- 2.1 HANKKEEN TARPEELLISUUS
- 2.2 TAVOITTEET

3 HANKKEEN SISÄLTÖ, TOTEUTUS JA AIKATAULU

- 3.1 SISÄLTÖ
- 3.2 TOTEUTUS JA AIKATAULU
- 3.3 TULOKSET

4 ARVIOINTI JA TUTKIMUS

- 4.1 ARVIOINTI
- 4.2 TUTKIMUS

5 HANKKEEN KOKONAISKUSTANNUKSET JA RAHOITUS

6 HANKKEEN TOIMIJAT

LÄHTEET

LIITTEET

1 TAUSTA

1.1 Lähtötilanne sosiaalihuollon erityispalveluiden osalta

Sosiaalihuollon palveluiden järjestäminen kuuluu Suomessa kuntien vastuulle. Kuntien heterogeenisuuden vuoksi palvelujen tarve ja resurssit niiden tuottamiseen vaihtelevat kuitenkin suuresti. Jokainen kunta ei voi tuottaa kaikkia tarvittavia palveluita. Sosiaalialan palvelujen turvaamiseksi yksi keskeinen keino onkin kuntien välinen yhteistyö sekä kuntien ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö.

Kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyvä puitelaki tuli voimaan helmikuussa 2007 ja sen voimaolo kestää vuoden 2012 loppuun. Kuntien tulee laatia selvitykset yhteistyöstä ja toimeenpanosuunnitelmat palveluiden järjestämisestä. Kuntien ja eräiden kaupunkiseutujen selvitykset yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta sekä toimeenpanosuunnitelmat on tehtävä viimeistään 31.8.2007. Kuntien päätökset vuoden 2009 alun kuntajaon muutoksista on tehtävä 31.12.2007 mennessä. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen myötä kuntien ja kuntayhtymien tehtävänä on perusteellinen kuntien yhteistoimintarakenteiden, palvelurakenteiden ja toimintakäytäntöjen läpikäyminen ja uudistaminen. Kuntien palvelurakenteita vahvistetaan kokoamalla yhteen laajempaa väestöpohjaa edellyttäviä palveluja ja lisäämällä yhteistoimintaa. (Paras -hanke)

Kuntien välisen yhteistyön lisäksi tulisi huomioida se, miten kunnat tekevät yhteistyötä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa palvelujen uudistamisessa. Kuntien järjestämiä palveluja voidaan antaa järjestöjen hoidettaviksi tai tuottamisvastuun luovuttamisen sijasta perustetaan yhteisorganisaatioita. Yhteistoimintaorganisaatioilla tavoitellaan eri toimijoiden toistensa osaamisen ja tiedon täydentämistä. (Möttönen 2002, 124-130.)

Sosiaalialan erityispalvelujen saatavuus on ollut Suomessa osittain sattumanvaraista ja asuinpaikasta riippuvaista. Pienillä kunnilla ei ole usein ollut resursseja henkilöstöön, joita erityispalvelut vaativat. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen puitelaisissa ehdotetaankin kuntien välisen yhteistyön tukemista ja palveluiden tehokasta järjestämistä. (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunta- ja palvelurakennemuutuksesta..., 60.) Etenkin pienten kuntien taloudellisten resurssien sekä mahdollisten erityisosaamisen ja -palveluiden puutteen vuoksi tulisi tarkemmin pohtia ja jäsentää erityispalveluiden tarjontaa ja tarvetta.

Peruspalveluministeri Liisa Hyssälä totesi 6.10.2006 järjestetyssä Kunta- ja palvelurakennemuutoksesta -seminaarissa, että suurimmat muutokset kunta- ja palvelurakenteissa tulevat toteutumaan sosiaalihuollossa, koska siellä laajaa väestöpohjaa edellyttäviä erityispalveluja koskeva kattava palvelurakenne puuttuu lähes kokonaan. Sosiaalihuollon laajaa väestöpohjaa edellyttäviä erityispalveluita ja erityisosaamista edellytetään muun muassa lastensuojelussa, vammaispalveluissa, päihdehuollossa, erityispäivähoidossa sekä aikuissosiaalityön ja vanhustenhuollon erityiskysymyksissä. Etenkin sosiaalihuollon erityispalveluissa sektoreiden välinen verkostoituminen on tarpeen, koska kuntayhtymiä on purettu eikä niiden tilalle ole rakennettu uudentyyppisiä yhteistyön muotoja. (Majoinen & Tammi 2003, 23.)

1.2 Lähtötilanne Keski-Suomen osalta

Keski-Suomessa on pitkään tehty maakunnallista yhteistyötä sosiaalihuollossa. Tästä esimerkkinä ovat kuntien sosiaalijohtajien jo vuosikymmeniä jatkuneet puolivuositteiset tapaamiset sekä muun muassa sijaishuoltoyksikön maakunnallinen toimiminen Jyväskylässä. Keski-Suomessa alettiin kehittää noin 10 vuotta sitten mallia, jonka tarkoituksena oli edistää jo olemassa olevaa kuntayhteistyötä, järjestöjen yhteistyötä sekä kuntien ja järjestöjen välisiä yhteistyötä. Mallissa palvelujen tuottajina toimivat kunnat, kuntayhtymät, järjestöt sekä yksityiset palvelujen tuottajat. Toiminnassa yhdistyy paikallista ja valtakunnallista osaamista sekä ammatillista ja kokemusperäistä tietoa.

Osa sosiaalialan erityispalveluiden tuotannosta toimii Keski-Suomessa yhteistoiminta -periaatteella. Useita keskisuomalaisia sosiaalihuollon erityispalveluita yhdistää tiivis kuntajärjestö -yhteistyö. Maakunnalla on lisäksi toimivia erityispalvelumalleja, joissa tärkeää on lähipalvelulähtöisyys. Esimerkkejä lähipalvelulähtöisistä erityispalveluista ovat lastensuojelun kiertävä erityissosiaalityöntekijä, maakunnallinen sijaishuoltoyksikkö sekä liikkuva päihdehuollon hoidontarpeen arviointityöpari. Erityispalvelu voi olla myös verkosto, palveluohjaaja tai koordinaattori, joka kokoaa tiimin vaikean asian ratkaisemiseksi. Kaikkia malleja yhdistää verkostomainen, joustava ja liikkuva työote. (Sosiaalialan kehittämishankkeen Keski-Suomen alueellinen toimintaohjelma 2007, 12.) Maakuntaan perustetut (Lastensuojelun kehittämissyksikkö) ja perustettavat (Varhaiskasvatuksen, Päihdehuollon, Vanhuspalveluiden ja Vammaistyön kehittämissyksiköt) sosiaalialan kehittämissyksiköt tulevat myös palvelemaan erityispalveluiden yhteistyön tiivistymistä.

Merkittävä osa yhteistyötä on ollut kuntien ja järjestöjen yhteisten organisaatioiden eli hyvinvointipalvelusäätiöiden perustaminen. Mallilla tuotetaan seudullisia ja maakunnallisia työvalmennuspalveluja (Työvalmennussäätiö Tekevä), päihdepalveluja (Jyväskylän seudun Päihdepalvelusäätiö) ja vammaispalveluja (Keski-Suomen Vammaispalvelusäätiö). Lisäksi toimintansa on aloittanut GeroCenter -säätiö, joka tekee ikääntymiseen liittyvää tutkimus- ja kehittämistyötä. (Liite 1.) Keski-Suomen hyvinvointiyhteisöissä on mukana 23 kuntaa, 2 kuntayhtymää, 34 paikallista ja valtakunnallista järjestöä, yliopisto, ammattikorkeakoulu ja 2. asteen oppilaitokset.

Myös säätiömalli on osoittautunut toimivaksi tavaksi joidenkin erityispalvelujen tuottamisessa. Säätiöiden kautta on pystytty kanavoimaan seudulle asiantuntemusta ja myös taloudellisia resursseja. Järjestöt ovat tuoneet palvelujen tuottamiseen asiakaslähtöisyyttä ja kokemusperäistä tietoa. Säätiöt eivät ole pelkästään palvelutuotantoon keskittyviä organisaatioita vaan toimintaverkostoja, joissa kunnat ja järjestöt tekevät yhteistyössä alueellista kehittämistyötä ja hyvinvointipolitiikkaa.

Keski-Suomen maakunnan tavoitteena on hyvinvoinnin tasa-arvoinen toteutuminen eri väestöryhmissä ja eri alueilla. Vaikuttavina keinoina maakuntasuunnitelmassa mainitaan muun muassa rakenteiden ja prosesseiden uudistaminen sekä vaihtoehtoiset palveluiden järjestämistavat. (Keski-Suomen maakuntasuunnitelma, 27.) Keski-Suomen maakuntaohjelmassa 2007 - 2010 palvelutuotannon kehittämiselle ja muutostarpeiden ennakoinnille annetaan hyvinvointiklusterin suurin painotus. Tavoitteena on turvata palvelut entistä tiiviimmällä yhteistyöllä kuntien, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. (Keski-Suomen maakuntaohjelma 2007-2010, 27-30.) Yhteistoimintamalli –hanke palvelisi näitä tavoitteita.

2 PERUSTELUT HANKKEELLE

2.1 Hankkeen tarpeellisuus

Laajan väestöpohjan palvelut kunta- ja palvelurakennemuutoksessa Keski-Suomessa

Keski-Suomen kuntien puitelakiin liittyvät selvitykset ja toimeenpanosuunnitelmat olivat hyvin alkuvaiheessa vielä helmikuussa 2007. Yhteistoimintoista ja kuntaliitoksista oli keskusteltu eri kuntien kesken, mutta muuten toimintaa ei ollut aloitettu. Kuntien suunnitelmat keskittyivät lähi- ja yhteistoiminta-alueiden palveluiden kehittämiseen. Laajan väestöpohjan palvelut jäivät toissijaiseksi kehittämispohdinnoissa. Näytti siltä, että niiden pohdinta jää vähemmälle muiden palvelujen rinnalla. (Sosiaalihuollon erityispalveluiden tuotanto ja organisointi Keski-Suomessa 2007.)

Lähi- ja yhteistoiminta-alueiden palveluiden ohella myös laajan väestöpohjan palveluissa tulisi organisoida vastuut eri tahojen kesken. Sosiaalialan laajan väestöpohjan erityispalveluiden pohtiminen ja kehittäminen on kiinteässä yhteydessä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen. Niiden uudelleen järjestäminen osana kunnallista palvelurakennetta on vielä kesken. Tästä syystä Keski-Suomeen tarvitaan hanke, jonka tuella kunnat voivat organisoida sosiaalihuollon erityispalvelut yhteisesti.

Esiselvitys: toimintamalli laajan väestöpohjan palveluiden organisointiin

Keskisuomalaisista hyvinvointipalveluyhteisöistä on kehittynyt ja kehittymässä merkittäviä palveluntuottajia, palveluiden kehittäjiä ja sosiaalihuollon erityisosaajia. Vaikka yhteistoiminta on suhteellisen hyvällä pohjalla, on järjestelmässä vielä paljon kehitettävää. Maakunnallisille erityispalveluille ei ole yhteistä järjestäytynyttä toimintamallia ja palvelunohjausta, vaan palvelut toimivat erillisinä kokonaisuuksina ja melko irrallaan toisistaan.

Maakunnan erityispalveluiden tuotannon ja organisoinnin tilaa tutkittiin vuoden 2007 alussa Keski-Suomen liiton rahoittamassa selvityksessä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa. Kunnille suunnatussa kyselyssä tuli esille, että erityispalveluiden tuotantoon ja yhteistoimintaan ollaan suhteellisen tyytyväisiä maakunnassa, mutta erityispalveluiden organisointiin kaivataan koordinoitua ja organisoitua. Selvityksessä pohdittiin myös kolmea toimintamallivaihtoehtoa sosiaalihuollon erityispalveluiden tuotannon organisointiin maakunnassa: isäntäkuntamallia, kuntayhtymämallia ja yhteistoimintamallia. Selvityksen mukaan yhteistoimintamallin edelleen kehittäminen sopisi maakunnalle parhaiten erityispalveluiden organisoinnissa. Mallin vahvuuksina pidettiin laaja-alaista ja monipuolista palveluiden järjestämistä ja tuottamista, yhteistoimintaa eri sektoreiden ja toimijoiden kesken, erityisosaamisen ja resurssien yhteen kokoamista ja vahvistumista sekä tehokkuutta ja palveluohjauksen parantamista. (Sosiaalihuollon erityispalveluiden tuotanto ja organisointi Keski-Suomessa 2007.) Toimintamallien vertailun perusteella voidaan todeta, että Keski-Suomen maakunnan yhteistoimintamallin edelleen kehittäminen olisi maakunnalle parhain vaihtoehto-

to. Myös säätiöiden ja kuntien näkemykset puoltavat kehittämistä valtakunnallisten ja maakunnallisten linjausten ohella.

Erityispalvelujen lähipalvelulähtöisyys ja yhteisöllisyys

Sosiaalihuollon erityispalveluiden vaikuttavuus punnitaan onnistuneessa arjen sujumisessa. Koska sosiaalihuollon erityisosaamista vaativat asiakastilanteet ovat erittäin vaikeita ongelmia, eivät ratkaisut tapahdu yksittäisellä toimenpiteellä tai interventiolla. Tällaiset erityisosaamista vaativat tilanteet ovat usein syntyneet pitkän ajan kuluessa ja myös korjaantuminen vaatii paljon aikaa. Erityisen vaikeat asiakastilanteet edellyttävät useimmiten kaikkien lähiverkoston ja -toimijoiden mukaan tuloa kuntoutusprosessiin. Tästä syystä erityispalveluiden järjestämisen periaatteena tulee olla lähipalvelulähtöisyys. Erityispalveluiden tehtävänä on tukea ja täydentää lähipalveluita. (Sosiaalialan kehittämishankkeen Keski-Suomen alueellinen toimintaohjelma 2007.)

Yhteistoimintamallin avulla pystytään kokoamaan maakunnallinen erityisosaaminen yhteen lähipalvelulähtöisesti. Yhteistoimintamallissa eri toimijat ja palvelut muodostavat kokonaisuuden, jossa tuotetaan peruspalveluja täydentäviä erityispalveluja. Mallin kehittäminen mahdollistaisi Keski-Suomessa erityispalveluiden jalkauttamisen lähipalveluihin.

Vasta julkaistun keskisuomalaisen hyvinvointia käsittelevän tutkimuksen mukaan sosiaalisten suhteiden ja verkostojen merkitys ovat erittäin tärkeä osa hyvinvointia. Lähiverkoston lisäksi julkiset palvelujen tuottajat ovat merkittäviä avun ja tuen tarjoajia etenkin vaikeissa elämäntilanteissa. Laadukkaiden palveluiden merkitys on erityisen suuri niille ihmisille, joilla ei ole tarvittavaa sosiaalista verkostoa. (Siltaniemi et al 2007, 61-74.) Olisikin tarpeellista huomioida yhteisöllisyys ja verkostot myös palveluiden kehittämisessä sekä palveluohjauksessa. Yhteistoimintamallissa yhteisöllisyys ja sosiaalinen näkökulma ovat tärkeässä asemassa palveluiden organisoimisessa.

Asiakas- ja vaikuttavuusnäkökulma

Jo olemassa olevaa toimintaa organisoimalla saataisiin maakunnan asukkaille kattavat ja laadukkaat erityispalvelut ja selkeä erityispalveluiden palveluohjaus. Yhteistoimintamallin avulla parannettaisiin pienten reuna-aluekuntien palvelujen saatavuutta sekä kuntalaisten tasa-arvoisuutta. Palveluohjauksen kehittyminen ja väärin ohjauksen väheneminen säästäisi kustannuksia. Järjestötoimijoiden kautta lisättäisiin palvelujärjestelmän kokemustietoa ja kansalaisnäkökulmaa. Yhteistoimintamallin avulla parannettaisiin palvelujen vaikuttavuutta asiakkaan näkökulman sekä yhteistoiminnasta saatujen hyötyjen avulla.

2.2 Tavoitteet

Kun kunta- ja palvelurakenteita uudistetaan, olisi tärkeää huomioida myös jo tehty, innovatiivinen kehitystyö. Keski-Suomen maakunnan erityispalveluiden ja hyvinvointiyhteisöjen kehittämistyötä tulisikin jatkaa. **Tavoitteena on luoda maakuntaan laaja-alainen sosiaalihuollon erityispalveluiden yhteistoimintamalli.** Yhteistoimintamallissa palvelut pohjautu-

vat lähipalveluiden henkilöstön hyvään ammattitaitoon ja paikallisten toimintaverkostojen tuntemukseen.

Hankkeen tavoitteena on Keski-Suomen sosiaalihuollon erityispalveluiden tuotannon ja organisoinnin kehittäminen ja uudistaminen. Hanke kuuluu sosiaalialan kehittämishankkeen toiseen painopistealueeseen 'Sosiaalihuollon palvelujen ja kehittämistyön kokoaminen seudullisesti'.

Hankkeen päätavoitteet ovat (I-II):

I. Vaikuttavat, esteettömät ja tasa-arvoiset erityispalvelut kaikille keskisuomalaisille

II. Sosiaalihuollon erityispalvelujen erityisosaamisen ja resurssien vahvistuminen Keski-Suomessa

Hankkeen alatavoitteet voidaan jakaa kuuteen osaan (1-6):

- 1. Kuntalaisten tasa-arvoisuus erityispalveluiden asiakkaana:** Koko hankkeen lähtökohtana on keskisuomalaisen erityispalveluiden asiakkaan näkökulma. Tavoitteena on kuntalaisten tasa-arvoisuus koko maakunnassa turvaamalla erityispalveluiden saatavuus eri väestöryhmissä ja eri alueilla.
- 2. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen laajan väestöpohjan palveluiden organisointi:** Hankkeen tavoitteena on tukea kuntia kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyvien laajan väestöpohjan palveluiden organisoinnin suunnittelussa Keski-Suomessa ottaamalla huomioon kuntien suunnitelmat lähi- ja yhteistoiminta-alueiden palveluiden järjestämisessä. Tavoitteena on koko erityispalvelurakenteen yhtäaikainen kehittäminen.
- 3. Erityispalveluiden jalkauttaminen lähi- ja yhteistoiminta-alueiden palveluihin:** Hankkeen tavoitteena on erityispalveluiden jalkauttaminen lähi- ja yhteistoiminta-alueiden palveluihin Keski-Suomessa.
- 4. Erityispalvelutiedon organisoiminen:** Tavoitteena on erityispalvelutiedon saatavuuden helppous. Hanke kokoaa yhteen erityispalvelujen pirstoutumisen. Tavoitteena on määrittellä selkeästi mitä kukin toimija tekee. Kolmannen sektorin ja etenkin pienten järjestöjen palvelutarjontaa pyritään nostamaan esille muiden palveluiden rinnalle.
- 5. Erityispalvelutoiminnan organisoiminen:** Hankkeen tavoitteena on koota yhteen erityispalveluiden toimijoiden eli kuntien, säätiöiden, paikallisjärjestöjen sekä yksityisten yritysten asiantuntijuus ja palvelut. Lähipalveluissa järjestöillä on suuri merkitys maakunnassa ja yhteistyössä tulisikin korostaa myös kolmannen sektorin asiantuntijuutta ja osaamista. Tavoitteena on luoda kuntien, yksityisen ja kolmannen sektorin sekä erityisalojen välinen toimiva työnjako laajan väestöpohjan palveluiden osalta.
- 6. Palveluohjaus erityispalveluihin:** Hankkeen tavoitteena on kehittää erityispalveluja niin, että asiakkaille tarjotaan oikea-aikaista ja oikeaa hoitoa. Tällöin kuntien ei tarvitse kokeilla ja kuluttaa hukkaan resurssejaan väärillä palveluilla. Tavoitteena on palveluohjauksen kehittäminen ja parantaminen.

3 HANKKEEN SISÄLTÖ, TOTEUTUS JA AIKATAULU

3.1 Sisältö

Hankkeessa tehdään esiin tulleiden tarpeiden sekä jo olemassa olevan maakunnallisen yhteistyömallin pohjalta laajan väestöpohjan palveluiden suunnitelmallista kehittämistyötä synnyttämällä maakuntaan pysyvä sosiaalihuollon erityispalveluiden yhteistoiminta- ja tuotantomalli. Mallin perustana ovat kunnat, kuntien ja järjestöjen yhteissäätöt, järjestöt sekä yritykset sekä paikallisten voimavarojen ja osaamisen hyödyntäminen ja kokoaminen.

Hankkeen kohderyhmänä ovat keskisuomalaiset kunnat sekä sosiaalialan erityispalveluiden säätöt, järjestöt ja yritykset. Välillisesti kohderyhmänä ovat maakunnan väestö sekä erityispalveluiden käyttäjät. Hanke koostuu kunnille, järjestöille ja yrityksille suunnatusta erityispalveluiden tuotannon organisoinnin kehittämisestä. Hankkeeseen saavat osallistua kaikki keskisuomalaiset kunnat, järjestöt, yritykset ja muut erityispalveluiden tuotannosta ja organisoinnista kiinnostuneet tahot. Hankkeen tavoitteena on toimia myös ylimaakunnallisesti tarpeen vaatiessa.

Kehittämishanke alkaa 1. toukokuuta 2007 ja päättyy 31. joulukuuta 2008. Hankkeen kesto on 20 kuukautta. Hankkeen toteuttamisen ajaksi palkataan kokenut sosiaalialan johto- ja kehittämistehtävissä toiminut projektipäällikkö, joka nauttii laajaa maakunnallista luottamusta kunta- ja järjestösektoreilla.

Hanke aloitetaan toukokuussa 2007 viiden neljän kuukauden tiedotus-, kartoitus- ja suunnitteluvaiheella, jossa tiedotetaan kunnille ja muille toimijoille median, seminaarien ja yksittäisten tapaamisten avulla erityispalveluiden yhteistoimintamallin kehittämisestä sekä kartoitetaan hankkeeseen mukaan tulevat toimijat. Lisäksi sovitaan mitä erityispalveluita organisoidaan ja tuotetaan mitenkään maakunnassa. Ensimmäisen vaiheen toiminta on kiinteässä yhteydessä kuntien puitelakiin liittyviin suunnitelmien ja aikataulujen kanssa. Tavoitteena on sopia yhteisesti kuntien kanssa siitä, mihin suuntaan laajan väestöpohjan palveluiden järjestämisen kanssa edetään.

Hankkeen toinen osio eli kehittämisosio aloitetaan syyskuussa 2007. Kahdentoista kuukauden aikana kehitetään maakunnan erityispalveluiden yhteistoimintamallia yhteistyössä kuntien, säätöiden, järjestöjen ja yritysten kanssa. Kehittämisvaiheen aikana organisoidaan ja kootaan yhteen maakunnallinen sekä erityispalvelutieto että -toiminta. Ensimmäisessä vaiheessa valituille erityispalveluille perustetaan omat työryhmät, jonka avulla kehitetään ja testataan mallin soveltuvuutta palvelun piiriin. Kehittämisvaiheen aikana selvitetään ja valmistellaan yhteistyömallin organisointi juridisesti ja hallinnollisesti. Mallia kehitettäessä sovitaan yhteisistä tavoitteista, muodoista ja käytännön organisoinnista sekä yhteistoiminnan kustannuksista. Myös sopimusjuridiikkaan liittyvät asiat tehdään tässä osiossa. Yhteistoiminnalle laaditaan selkeät palvelustrategia ja -rakenteet.

Hankkeen kehittämisosion jälkeen aloitetaan syyskuussa 2008 hankkeen viimeinen vaihe, mallin ja palvelujen markkinoinnin laajentaminen, vakiinnuttaminen sekä hankkeen rapor-

tointi. Hankkeen tuloksena sosiaalihuollon erityispalvelujen erityisosaaminen ja resurssit vahvistuvat Keski-Suomessa ja kaikki keskisuomalaiset saavat vaikuttavat, esteettömät ja tasa-arvoiset erityispalvelut.

3.2 Toteutus ja aikataulu

TIEDOTUS-, KARTOITUS- JA SUUNNITTELUVAIHE: 5-8/2007 (4 kk)

- Tiedottaminen kehittämisestä median, seminaarien ja yksittäisten tapaamisten avulla
- Kunta-, järjestö- ja yritystapaamiset erityispalveluiden organisoinnista
- Yhteiset tapaamiset kaikkien toimijoiden kesken erityispalveluiden organisoinnista
- Seminaari kaikille toimijoille
- Sovitaan kuntien kanssa laajan väestöpohjan palveluiden järjestämisestä (Paras -hanke)
- Sovitaan kaikkien toimijoiden kanssa mitä erityispalveluita organisoidaan ja tuotetaan mitenkään maakunnassa
- Neuvottelut Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa laajan väestöpohjan palveluiden organisoinnista Keski-Suomessa
- Neuvottelut Sisäasiainministeriön kanssa laajan väestöpohjan palveluiden organisoinnista Keski-Suomessa
- Sisäisen arvioinnin aloittaminen

KEHITTÄMISVAIHE: 9/2007-8/2008 (12 kk)

- Työkokoukset toimijoiden kanssa
- Maakunnallinen erityispalvelutiedon yhteen kokoaminen
- Yhteistyömallin organisointi juridisesti ja hallinnollisesti
- Yhteisistä tavoitteista, muodoista ja käytännön organisoinnista sopiminen
- Yhteistoiminnan kustannuksista sopiminen
- Palvelustrategian ja -rakenteiden laadinta
- Seminaari
- Sisäisen arvioinnin jatkaminen
- Yhteistoimintamallin arvioinnin aloitus (Stakes)

VAKIINNUTTAMISVAIHE: 9-12/2008 (4 kk)

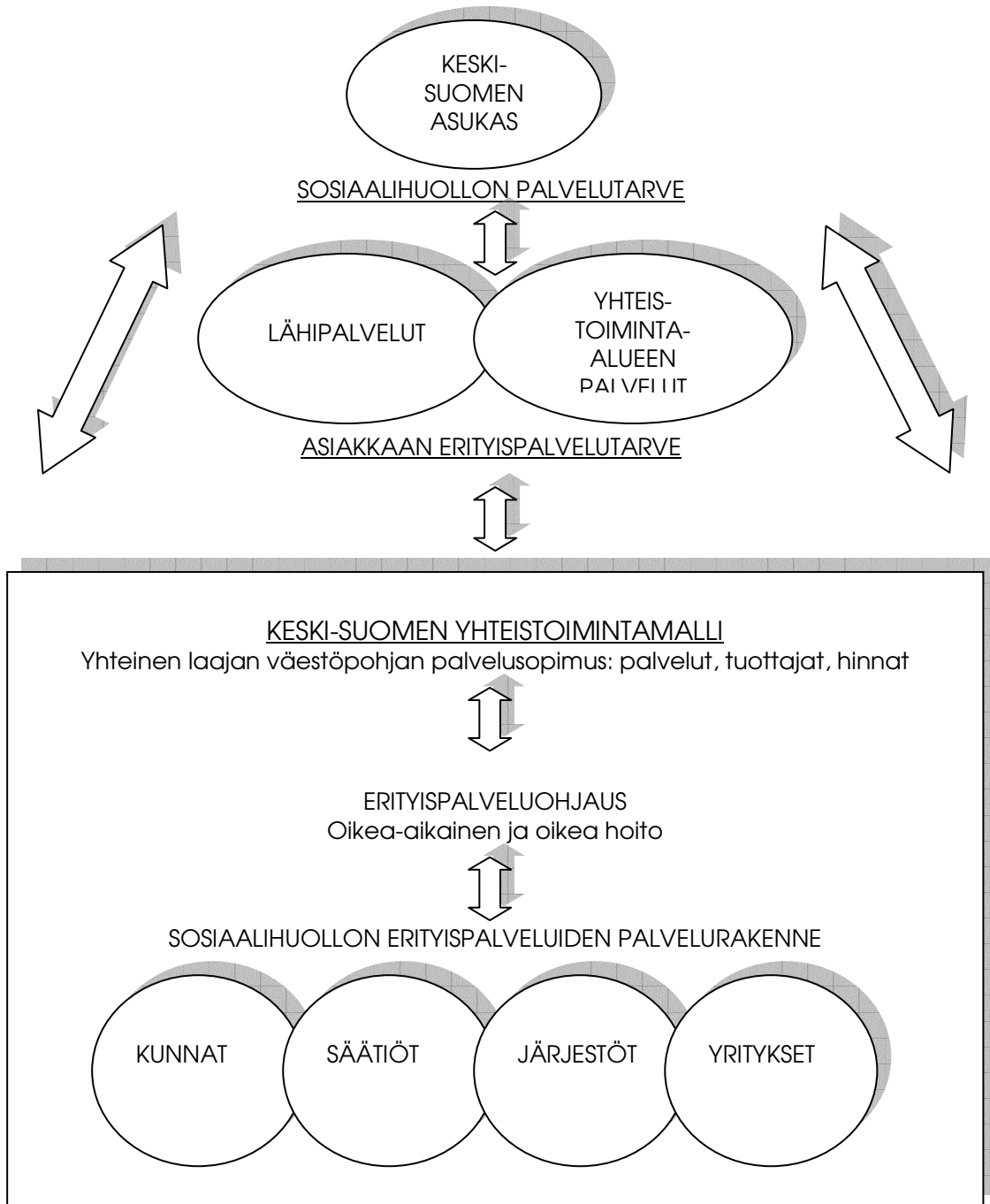

- Yhteistoimintamallin markkinointi
- Keski-Suomen laajan väestöpohjan palvelujen markkinointi ja tiedottaminen
- Hankkeen arvioinnin valmistuminen
- Yhteistoimintamallin arvioinnin valmistuminen (Stakes)
- Hankkeen raportointi

3.3 Tulokset

Hankkeen tuloksena Keski-Suomessa on vahva sosiaalihuollon erityispalvelujen erityisosaaminen sekä resurssit palveluiden tuottamiseen. Kaikilla keski-suomalaisilla on mahdollisuus saada vaikuttavat, esteettömät ja tasa-arvoiset erityispalvelut tarpeen vaatiessa. Keski-Suomessa toimii hankkeen jälkeen vahva ja osaava laajan väestöpohjan sosiaalihuollon erityispalveluiden yhteistoiminta- ja tuotantomalli (Kuvio 1.).

Kuvio 1. Keski-Suomen laajan väestöpohjan sosiaalihuollon erityispalveluiden yhteistoimintamalli

4 ARVIOINTI JA TUTKIMUS

4.1 Arviointi

Yhteistoimintamalli -hankkeen toimintaa tullaan arvioimaan arviointikokonaisuudessa, johon sisältyy sekä hankkeen sisäistä että yhteistoimintamallin ulkoista arviointia. Sekä sisäisen että ulkoisen arvioinnin toteutumista seurataan hankkeen ohjausryhmässä, joka muodostetaan hankkeen keskeisistä toimijoista.

Hankkeen tuloksellisuuden vaikuttavuuden seuranta ja arviointi aloitetaan heti hankkeen alussa. Arviointi rakennetaan osaksi hanketta. Hankkeen toteuttajat tekevät hankkeen sisäistä arviointia myöhemmin laadittavan mallin mukaisesti.

Yhteistoimintamallin arviointi toteutetaan erillisesti rahoitettavana hankkeena Stakesin Jyväskylän alueyksikössä. Stakes tuottaa julkaisun, jossa tarkastellaan mallin perusteita ja lähtökohtia ja arvioidaan toimintamallia. Yhteistoimintamallin toimivuuden arviointi aloitetaan Stakesin Jyväskylän alueyksikön toimesta vuoden 2008 alussa.

4.2 Tutkimus

Hankkeen aikana tehdään tutkimusyhteistyötä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston kanssa. Tavoitteena on rekrytoida hankkeeseen ja yhteistoimintamallin tutkimiseen kummankin korkeakoulun opiskelijoita. Tutkimuskohteet määritellään tarkemmin hankkeen edetessä, mutta tarpeellista olisi tehdä muun muassa kyselyitä ja koonteja yhteistoimintamallista sekä sosiaalihuollon erityispalveluiden kustannusvertailua.

5 HANKKEEN KOKONAISKUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Hankkeen kustannuksia kertyy yhteensä 20 kuukaudelta. Hankkeeseen palkataan yksi projektipäällikkö, joka vastaa hankkeen suunnittelusta ja läpiviemisestä. Lisäksi yhteistoimintamallin luomisessa apuna käytetään erilaisia asiantuntijapalveluita, kuten juridista apua.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 170 000 euroa, joka vastaa 20 kuukauden työpanosta henkilöstösivukuluineen ja välittömine kiinteine kuluineen (budjetti hakemuslomakkeessa). Vuodelle 2007 kustannuksia kertyy yhteensä 70 000 euron edestä, josta valtion osuus on 52 500 €. Vuodelle 2008 kustannusarvio on 100 000 €, josta valtion osuus on 75 000 €.

Henkilöstömenojen osuus kustannuksista on vuodelle 2007 (8 kk) yhteensä 46 800 € ja vuodelle 2008 (12 kk) yhteensä 70 200 €. Henkilöstömenot kertyvät hankkeen toteuttamisen ajaksi palkatun kokeneen sosiaalialan johto- ja kehittämistehtävissä toimineen henkilön (projektipäällikkö) palkkakustannuksista (4 500 €/ kk) sekä välittömistä sivukuluista (30 %).

Kuntaosuuden määrä on hankkeessa 17 500 € vuonna 2007 ja 25 000 € vuonna 2008. Hankkeen kuntaosuuksista vastaavat Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta ja Saarijärven seudun kunnat (Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pylkönmäki ja Saarijärvi). Kuntaosuudet ovat eriteltyinä seuraavassa taulukossa vuosille 2007 ja 2008.

RAHOITUS 5/2007 - 12/2008 (20 kk)

VUOSI 2007

Valtion osuus	52 500 €
Kuntaosuus	17 500 €
Jyväskylän kaupunki (~63 %)	11 000 €
Jyväskylän maalaiskunta (~27 %)	4 700 €
Saarijärven seutu (~10 %)	1 800 €
(Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pylkönmäki ja Saarijärvi)	

YHTEENSÄ VUOSI 2007 **70 000 €**

VUOSI 2008

Valtion osuus	75 500 €
Kuntaosuus	25 000 €
Jyväskylän kaupunki	15 700 €
Jyväskylän maalaiskunta	6 700 €
Saarijärven kaupunki	2 600 €
(Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pylkönmäki ja Saarijärvi)	

YHTEENSÄ VUOSI 2008 **100 000 €**

RAHOITUS YHTEENSÄ **170 000 €**

---

6 HANKKEEN TOIMIJAT

Hankkeessa mukana olevat toimijat:

Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän maalaiskunta
Saarijärven seutu
(Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi,
Kyyjärvi, Pylkönmäki ja Saarijärvi)

GeroCenter (Liite 1.)
Jyväskylän seudun Päihdepalvelusäätio (Liite 1.)
Keski-Suomen Vammaispalvelusäätio (Liite 1.)
Työvalmennussäätio Tekevä (Liite 1.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Jyväskylän yliopisto
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Stakes, Jyväskylän alueyksikkö

Yhteyshenkilöt:

Sakari Möttönen
kehitysjohtaja, dosentti
Jyväskylän kaupunki
Kaupungintalo
Vapaudenkatu 32
PL 193, 40101 Jyväskylä
014 624 282, 050 60967
sakari.mottonen@jkl.fi

Marja Heikkilä
Johtaja
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
PI 35, 40014 Jyväskylän yliopisto
Matarankatu 4, 1. krs, Jyväskylä
0400-546613 tai 014-2604872
marja.heikkila@koske.jyu.fi

LÄHTEET

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kunta- ja palvelurakennemuutuksesta sekä laeiksi kuntajakolain muuttamisesta ja varainsiirtoverolain muuttamisesta.

Keski-Suomen maakuntasuunnitelma. Keski-Suomen liitto.

Keski-Suomen maakuntaohjelma 2007-2010. Keski-Suomen liitto.

Majoinen, Kaija & Tammi, Terhi (2003) Yhteistyön Tiivistäminen seutusopimuksen (verkostomallin) avulla. Teoksessa Majoinen, Kaija & Sahala, Heli & Tammi, Terhi: Sosiaalipalveluja seutuyhteistyöllä – ideasta sopimukseen. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Möttönen, Sakari (2002) Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Ruuskanen, Petri (toim.): Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-Kustannus

Siltaniemi, Aki & Perälähti, Anne & Eronen, Anne & Londén, Pia (2007) Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Keski-Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Sosiaalialan kehittämishankkeen Keski-Suomen alueellinen toimintaohjelma (2007) Jyväskylä: Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Sosiaalihuollon erityispalveluiden tuotanto ja organisointi Keski-Suomessa (2007) Luonnos. Jyväskylä: Keski-Suomen liitto.

LIITTEET

Liite 1. Säätiöiden perustiedot

GEROCENTER

1. Taustayhteisön jäsenet

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän maalaiskunta
Muuramen kunta
Jyväskylän yliopisto
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
Kuntoutumis- ja liikuntasäätiö Peurunka
Kuntoutussäätiö
Kuntokallio-Säätiö
Keski-Suomen Sairaskotisäätiö
Kasvun ja vanhenemisen tutkijat ry
Pohjois-Päijänteen omaishoitajat ry
Jyväskylän seudun Dementiayhdistys ry
Jyväskylän hoivapalveluyhdistys ry
Terveys- ja sosiaalialan Yrittäjät (TESO) ry

2. Toiminnan tarkoitus

Ikääntyvän väestön toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen tuottamalla näyttöön ja uusiin kuntoutusnäkemysiin perustuvia toimintamalleja toimintakyvyn heikkenemisen ehkäisyyn, kuntoutukseen sekä hoito- ja hoivatyöhön

3. Aloitusvuosi: 2005

5. Henkilöstömäärä: 2

6. Tehtäväalueet

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

JYVÄSKYLÄN SEUDUN PÄIHDEPALVELUSÄÄTIÖ

1. Taustayhteisön jäsenet

Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän maalaiskunta
Muurame
Laukaa
Keski-Suomen Sairaanhoitopiiri

Jyväskylän Katulähetys ry
Jyväskylän A-kilta ry
Väentupa ry
Kuiville Pyrkivien Tuki ry
Vaajakosken Suvanto ry
A-klinikkasäätiö
Sininauhaliitto
Vapaan Alkoholistihuollon kannatusyhdistys ry
Kirkkopalvelut ry
YAD - Youth Against Drugs ry

2. Toiminnan tarkoitus

Tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää päihde- ja muita riippuvuusongelmia sekä niihin liittyvää syrjäytymistä Keski-Suomen maakunnan alueella.

3. Aloitusvuosi

Peustettu vuonna 2001, toiminta alkoi toukokuussa 2002

5. Henkilöstömäärä: 49

6. Tehtäväalueet

- Avohoitopalvelut (A-poliklinikka, Huume kuntoutuspoliklinikka, Matalan
- kynnyksen palveluyksikkö, Terveysneuvontapiste, Liikkuva
- päihdepalvelutiimi)
- Laitoshoitopalvelut (A-yhteisö, Huumevieroitusosasto, Alaikäisten
- vieroitushoito)
- Asiantuntijapalvelut (koulutus ja konsultointi)
- Projekti- ja kehittämispalvelut

KESKI-SUOMEN VAMMAISPALVELUSÄÄTIÖ

1. Taustayhteisön jäsenet

Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän maalaiskunta
Suolahden kaupunki
Suojarinteen kuntayhtymä
Keski-Suomen Kehitysvammaisten tuki
Keski-Suomen kehitysvammaisten tukipiiri
Keski-Suomen Autismiyhdistys
Keski-Suomen CP--yhdistys
Suomen Angelman - yhdistys

2. Toiminnan tarkoitus

Edistää vammaisten ja vajaakuntoisten elinolosuhteita yhteiskunnan tasavertaisina Jäseninä ja kehittää palvelujärjestelmiä vastaamaan heidän tarpeitaan

3. Aloitusvuosi: 2003

5. Henkilöstömäärä: noin 120

6. Tehtäväalueet

- Asumispalvelut (3 avopalvelun ja 2 laitospalvelun asumisyksikköä)
- Perhepalvelut (Omaishoitajan vapaapäivien tuki, Kriisihoito)
- Päivä- ja työtoiminta
- Ohjaus- ja neuvontapalvelu (Erityisosaamisen välittäminen maakuntaan)
- Projektitoiminta

TYÖVALMENNUSÄÄTIÖ TEKEVÄ

1. Taustayhteisön jäsenet

Sininauhaliitto ry

Kuurojen Liitto ry

Jyväskylän kaupunki

Jyväskylän maalaiskunta

Jyväskylän Seudun Mielenterveysseura ry

Jyväskylän Katulähetys ry

Jyvälän Kannatusyhdistys ry

Invalidiliitto ry

2. Toiminnan tarkoitus

Kehittää ja ylläpitää toimia, joilla ehkäistään ja vähennetään työttömyydestä ja syrjäytymisestä yksilölle ja yhteiskunnalle aiheutuvia rasitteita

3. Aloitusvuosi: 1999

5. Henkilöstömäärä: 47

6. Tehtäväalueet

- Työvalmennusyksiköt
- Valmennus- ja projektipalvelut
- Talous-, hallinto- ja atk-palvelut
- Kiinteistö-, siivous- ja kuljetuspalvelut
- Markkinointi, tiedotus ja mediapalvelut